

Prezydent m.st. Warszawy
za pośrednictwem
Biura Architektury i Planowania Przestrzennego
Urzędu m.st. Warszawy
Wydział Zagospodarowania Przestrzennego – Wschód
ul. Marszałkowska 77/79 (kancelaria), 00-683 Warszawa

Uwagi do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ul. Kadetów

Zakole Wawerskie jest wyjątkową na skalę europejską miejską ostoją różnorodności biologicznej i dzikiej przyrody, jednym z najcenniejszych przyrodniczo obszarów w stolicy, pełniących jednocześnie kluczową rolę w adaptacji do zmiany klimatu. Zakole Wawerskie obejmuje teren dawnej łąchy wiślanej, rozciągający się od zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Zakole Wawerskie na północy aż po Jezioro Żabie na południu. Jest to unikatowy dla dużej metropolii zwarty kompleks mokradłowy z porośniętym lasem olszowym torfowiskiem oraz rozległymi podmokłymi łąkami, turzycowiskami i trzcinowiskami, będącymi ostoją rzadko spotykanych w mieście gatunków roślin i zwierząt.

Wkraczająca coraz głębiej w łąki zabudowa, osuszanie i zasypywanie terenu, a w konsekwencji destabilizacja stosunków wodnych, zagrażają torfowisku, będącemu miejscem życia wielu rzadkich, w tym chronionych prawnie gatunków roślin, zwierząt i grzybów. Zmiana charakteru Zakola Wawerskiego oznaczałaby pozbawienie Warszawy i jej mieszkańców obszaru, który spełnia niezwykle ważne funkcje – chłodzi miasto i lokalnie łagodzi klimat, retencjonuje wody opadowe, łagodząc skutki gwałtownych burz i długotrwałych okresów bez opadów, a także przechowuje ogromne ilości węgla, które w przypadku osuszenia torfowiska przedostałyby się do atmosfery.

Bardzo wysoko oceniamy przedstawiony do konsultacji projekt miejscowego planu, który ma na celu ochronę Zakola Wawerskiego przed zabudową i degradacją poprzez ustanowienie na nim obszarów zieleni. Konieczne jest zabezpieczenie tego terenu przed zabudową, podwyższaniem gruntu, odwadnianiem, wywozem śmieci i innymi praktykami, wpływającymi negatywnie na wartość tego miejsca dla przyrody, klimatu oraz osób je odwiedzających. Jednak by móc skutecznie egzekwować te zapisy, oraz dla całościowej, realnej ochrony Zakola Wawerskiego, niezbędne jest uregulowanie przez Miasto kwestii własnościowych, dowodzące odpowiedzialnego podejścia do składanych deklaracji klimatycznych.

Mając na uwadze powyższe, wnosimy o przeznaczenie całego kompleksu mokradel Zakola Wawerskiego na park mokradłowy, będący inwestycją celu publicznego, co umożliwi pozyskanie finansowania na wykup gruntów od prywatnych właścicieli i umożliwi przetrwanie tego cennego miejskiego mokradła. Próby ochrony tego miejsca wbrew woli i interesom obecnych właścicieli gruntów mogą okazać się niezwykle trudne, nieefektywne i w efekcie szkodliwe dla przyrody.

Apelujemy o skuteczną komunikację z lokalną społecznością, określenie transparentnych zasad wykupu i tymczasowej dzierżawy gruntów, a także zaangażowanie mieszkańców Warszawy w proces projektowania parku mokradłowego oraz w ochronę tego terenu i związanych z nim usług ekosystemowych.

Zakole Wawerskie może stać się wyjątkowym mokradłowym parkiem, który umożliwi spacer, wypoczynek i nieinwazyjne obcowanie z dziką przyrodą. To również idealne miejsce do prowadzenia edukacji przyrodniczej, w tym pokazywania roli, jaką woda i mokradła w miastach mogą odegrać w procesie adaptacji do zmian klimatu. Zachowanie dzikiego charakteru tego kompleksu oraz pozostawienie dużych przestrzeni jako ostoi różnorodności biologicznej pomoże ochronić żyjące tu płazy, ptaki i inne zwierzęta. Utworzenie parku mokradłowego na Zakolu nie wymagałoby znaczącej ingerencji w jego przyrodę – wystarczy wytyczenie gruntowych ścieżek i drewnianych kładek oraz okresowe koszenie części podmokłych łąk. Tego typu forma dzikiego parku publicznego, z dominującą funkcją retencji wody, byłaby innowacyjnym i wyjątkowym na skalę europejską rozwiązaniem.

Aby było to możliwe, należy usunąć z miejscowych planów i przyszłego studium projekty kolejnych dróg przecinających Zakole Wawerskie – w tym wypadku ul. Nowo-Bora Komorowskiego, odcinającą Jezioro Żabie od reszty kompleksu mokradłowego, zagrażając tym samym stosunkom wodnym na terenie Zakola oraz utrudniającą migrację płazów. Jeśli ze względu na zapisu w studium nie można usunąć drogi z planu, wnoskujemy o zapisanie w planie wymogu usytuowania jej na podporach zamiast nasypu, a także warunek kompleksowych badań przyrodniczych wpływu na cały kompleks mokradłowy, w tym jego faunę i florę, oraz odpowiednie pod tym kątem przeprowadzanie prac, a zarazem dążenie do usunięcia jej z nowego studium i następnie korekty w planie.

Sugerujemy też rozważenie przeniesienia lokalizacji 1.UP na południe od ul. Kadetów, na fragmenty tak czy siak zdegradowane poprzez nadsypanie i obecne użytkowanie, a także rozważenie sensowności ustanowienia terenu leśnego na niezalesionym obecnie terenie 4.ZL. Na wszystkich terenach ZP i ZL w planie powinien obowiązywać zakaz sztucznego oświetlenia, grodzienia oraz organizacji imprez masowych. Wnosimy też o zwiększenie minimalnego udziału procentowego powierzchni biologicznie czynnej dla terenów zieleni urządzonej (ZP) do 90%, co odpowiadałoby terenom o zieleni naturalnej.

Ochrona Zakola Wawerskiego i wypracowanie długoterminowej strategii zarządzania wodą pozwolą zabezpieczyć dzielnicę Wawer przed pojawiającymi się coraz częściej ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, takimi jak ulewne deszcze oraz związane z nimi podtopienia i powódzie, a także długotrwałe okresy suszy. Analiza działania istniejącego systemu melioracji oraz przeprowadzenie kompleksowych badań hydrologicznych umożliwi przemyślaną renaturyzację siedlisk przyrodniczych (m.in. poprzez likwidację lub modyfikację rowów odwadniających), która zwiększy możliwości retencyjne tego obszaru oraz zapewni bezpieczną i harmonijną koegzystencję okolicznych mieszkańców z przyrodą.

W związku z wprowadzaniem w życie zapisów unijnej Strategii Bioróżnorodności do 2030 roku, Komisja Europejska wzywa do opracowania ambitnych planów zazieleniania obszarów miejskich. W ramach dotrzymywania deklaracji klimatycznych i adaptacji miast do zmian klimatu, część budżetu samorządów przeznaczana jest na tworzenie tzw. błękitno-zielonej infrastruktury, np. ogrodów deszczowych, które zaledwie imitują mokradła. Kompleks mokradeł Zakola Wawerskiego to ponad 270 ha naturalnej błękitno-zielonej infrastruktury i ostoi przyrody, której nie trzeba tworzyć – wystarczy jej nie niszczyć i zapewnić należyłą ochronę.

Poniżej znajdują się uwagi szczegółowe i załączniki.

UWAGI SZCZEGÓŁOWE:

Par. 2., pkt 4.

Wnioskujemy o zmianę fragmentu:

“służące propagowaniu **wiedzy przyrodniczej i ekologicznej**, z wykorzystaniem tablic edukacyjnych, dydaktycznych i informacyjnych oraz gier terenowych”

na następujący:

“służące propagowaniu wiedzy, szczególnie z zakresu przyrody i ochrony środowiska, wyposażone w tablice i/lub inne narzędzia edukacyjne”.

Uzasadnienie:

Zakole Wawerskie jest obecnie miejscem działań nie tylko edukacyjnych, ale także artystycznych, kulturalnych, jak i wydarzeń społecznych - warto więc nie ograniczać tematyki ścieżek edukacyjnych jedynie do przyrody i ochrony środowiska. Tablice edukacyjne to tylko jeden z elementów nowoczesnych ścieżek edukacyjnych. Coraz częściej stosuje się narzędzia interaktywne, które bardziej angażują osoby zwiedzające. W przypadku Zakola atrakcyjne mogą okazać się np. lornetki lub lunety do obserwowania ptaków, lupy do lepszego przyglądania się mchom, porostom lub owadom, ale możliwości są nieograniczone, więc proponujemy, by nie ograniczać ich tym dokumentem jedynie do tablic. Termin “gry terenowe” kojarzy się raczej z podchodami lub grami miejskimi, bardziej adekwatne wydaje nam się w tym miejscu określenie “narzędzia edukacyjne”.

Ponadto, wnosimy o to, by **definicja ścieżek edukacyjnych została uzupełniona** o zapis “wykonane z zastosowaniem materiałów przyjaznych środowisku, tam gdzie tylko jest to możliwe”.

Uzasadnienie:

Definicje ścieżek zdrowia, ścieżek sensorycznych oraz powierzchni przepuszczalnych zawierają zapis dotyczący zastosowania do ich budowy materiałów naturalnych. Ten sam zapis powinien dotyczyć ścieżek edukacyjnych.

Wnioskujemy, by w osobnym punkcie w paragrafie 2. **zdefiniować określenie “materiały przyjazne środowisku”** (najlepiej przed pierwszym użyciem tego określenia, tj. po punkcie 3.) w następujący sposób:

“materiałach przyjaznych środowisku – należy przez to rozumieć materiały, które na żadnym etapie cyklu życia (tj. pozyskanie surowców, obróbka, eksploatacja oraz recykling/biodegradacja), nie uwalniają do środowiska szkodliwych substancji. Materiałami przyjaznymi środowisku są pozyskane lokalnie i w sposób zrównoważony fragmenty skał, kamienie, żwir, piasek oraz drewno zabezpieczone przyjaznymi środowisku metodami (opalenie, regularne stosowanie środków ochronnych na bazie naturalnych olejów lub wosku), ale także szkło oraz metale lub stal, które po zużyciu mogą zostać przetopione i wykorzystane ponownie.

Uzasadnienie:

Określenie “materiały naturalne” nie zostało jasno zdefiniowane w dokumencie, przez co można rozumieć je na wiele sposobów. Czy materiałem naturalnym są tylko surowce w stanie występującym naturalnie w przyrodzie (np. drewno, wełna, kruszce)? Czy do konstrukcji ścieżek zdrowia nie można zatem użyć np. stali, która powstaje w wyniku stopu żelaza z węglem? Zakładamy, że określenie “materiały naturalne” zostało użyte w projekcie w kontrze do określenia “tworzywa sztuczne”. Naszym zdaniem bardziej odpowiednim określeniem jest “materiały przyjazne środowisku”, którego

znaczenie zostało zdefiniowane powyżej.

Par. 2., pkt 5.

Wnosimy, aby zapis:

“wykonane z zastosowaniem materiałów naturalnych”

zmienić na:

“wykonane z zastosowaniem materiałów przyjaznych środowisku, tam gdzie tylko jest to możliwe”
(także w par. 2., pkt. 6. i 7.).

Uzasadnienie:

Określenie “wykonane z zastosowaniem materiałów naturalnych” nie informuje o tym, w jakim stopniu takie materiały mają być zastosowane do tworzenia ścieżek oraz ich wyposażenia, tym samym dopuszcza więc możliwość jedynie ozdabiania ścieżek materiałami naturalnymi. Materiały przyjazne środowisku powinny być stosowane na Zakolu Wawerskim wszędzie tam, gdzie tylko jest to możliwe. Ponieważ jedną z ważnych funkcji, jakie Zakole ma pełnić dla osób je odwiedzających, jest jego funkcja edukacyjna, warto by elementy infrastruktury edukacyjnej stanowiły dobry przykład zastosowania w praktyce wiedzy z zakresu ochrony środowiska. Wykorzystanie materiałów syntetycznych powinno zostać ograniczone do niezbędnego minimum (np. pleksi), gdyż nie ulegają biodegradacji, ale zamiast tego w miarę zużycia rozpadają się na mikroplastik, który silnie zanieczyszcza środowisko – wciąż nie wiemy, jak wyeliminować mikroplastik ze środowiska oraz jakie czekają nas konsekwencje zanieczyszczenia nim środowiska, dlatego lepiej używać tworzyw sztucznych jak najmniej i tylko tam, gdzie nie ma dla nich alternatywy.

Par. 2., pkt 6.

W definicji “**ścieżek sensorycznych**” brakuje określenia rodzaju **wyposażenia tych ścieżek** – wnioskujemy o uzupełnienie definicji w tym zakresie.

Par. 2., pkt 7.

Wnioskujemy o zmianę zapisu:

“należy przez to rozumieć nawierzchnie przepuszczalne dla wody opadowej i roztopowej”

na następujący:

“należy przez to rozumieć nawierzchnie przepuszczalne, umożliwiające infiltrację wody z opadów i roztopów do gruntu”.

Uzasadnienie:

Nawierzchnie przepuszczalne dla wody umożliwiają jej ruch w obie strony – zarówno infiltrację do gruntu, jak i podsiąkanie wodą. Dobrze byłoby, gdyby nawierzchnie przepuszczalne ułatwiały szybkie odprowadzenie wody z ich powierzchni do gruntu, dzięki czemu na ścieżkach nie będą się tworzyły kałuże.

Par. 2., pkt 8.

Wnioskujemy, aby określenie **“wbudowanych w budynki”** zamienić na **“będących częścią budynków”**.

Par. 2.

Wnoskujemy, aby w osobnych punktach w paragrafie 2. umieścić definicje następujących określeń:

- “**system błękitno-zielonej infrastruktury miasta**”, które pojawia się w par. 6., ust. 2., a także by definicja ta była zgodna z zapisami znajdującymi się w obowiązującym “studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy” [dalej nazywanego Studium];
- “**urządzenie retencyjne**”, które pojawia się w par. 13., ust. 4., pkt. 2., gdyż nie wynika ono z ustawy Prawo wodne, a także o zabezpieczenie w tej definicji gruntów torfowych na terenie Zakola przed rozkopywaniem pod pretekstem tworzenia obiektów małej retencji;
- “**powiązanie piesze i pieszo-rowerowe**” z uwzględnieniem małej architektury, która będzie towarzyszyła takim powiązaniom (ławki, kosze na śmieci, parkingi rowerowe itp.), a także o to, by podczas planowania wytycznych dla tych rozwiązań mieć na uwadze przyrodę Zakola, którą zamierzamy chronić (np. kosze na śmieci skonstruowane tak, by zwierzęta nie mogły się do nich dostać i rozprowadzać odpadków po terenie; brak oświetlenia powiązań w nocy, by nie zanieczyszczać światłem tego terenu).

Uzasadnienie:

Określenie “powiązanie piesze i pieszo-rowerowe” pojawiają się wielokrotnie w projekcie “miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Zakola Wawerskiego” [dalej nazywanego Planem], ale nigdzie nie ma informacji, jak takie powiązania mają się do planowanych ścieżek edukacyjnych, zdrowia i sensorycznych oraz jak miałyby wyglądać, poza tym, że powinny być realizowane “jedynie przy zastosowaniu rozwiązań zapewniających utrzymanie stosunków gruntowo-wodnych terenu, w tym rozwiązań takich jak: drewniane pomosty lub stosowanie nawierzchni przepuszczalnych” oraz “przystosowane do potrzeb osób o ograniczonej mobilności i percepcji”.

Par. 3.

dodanie ustępu drugiego o następującej treści:

2. Następujące oznaczenia graficzne na rysunku planu wynikają z ustaleń przepisów odrębnych z zakresu ochrony przyrody:

- 1) granica Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu;
- 2) granica strefy szczególnej ochrony ekologicznej na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

oraz dodanie stosownych oznaczeń na mapach i w legendzie.

Par. 5., pkt 2.

Wnosimy o zmianę fragmentu:

“dopuszcza się **retencjonowanie wód na obszarze planu**, w tym wód opadowych z terenów sąsiadujących z obszarem objętym planem;”

na następujący:

“dopuszcza się retencjonowanie wód na obszarze planu, w tym wód opadowych z terenów sąsiadujących z obszarem objętym planem pod warunkiem uprzedniego przeprowadzenia szczegółowej ekspertyzy obejmującej cały kompleks mokradeł Zakola Wawerskiego, uwzględniającej zarówno aspekty hydrologiczne, jak i wpływ planowanych zmian na florę i faunę tutejszych ekosystemów;”

Uzasadnienie:

Szczegółowa ekspertyza ekohydrologiczna i botaniczna kompleksu mokradeł Zakola Wawerskiego jest niezbędna do zaplanowania skutecznej ochrony oraz renaturyzacji tego miejsca i zwiększenia jego możliwości retencyjnych, bez szkody dla siedlisk przyrodniczych tego obszaru oraz związanych z nimi gatunków. Ekspertyza powinna także uwzględniać kontrolę wody spływającej na teren Zakola z ulic pod kątem jej zasolenia.

Par. 6.

Na wszystkich terenach zieleni urządzonej (2.ZP, 8.ZP, 10.ZP) oraz terenach lasów (4.ZL, 5.ZL, 6.ZL), wnosimy o wprowadzenie: **zakazu stawiania ogrodzeń, zakazu organizowania imprez masowych oraz zakazu wprowadzania sztucznego oświetlenia**. Montaż niskiego oświetlenia dopuszczalny jest tylko na terenach WS/ZP, pod warunkiem ukierunkowania światła w dół.

Uzasadnienie:

Zwierzęta związane z ekosystemami mokradłowymi, chronionymi na Zakolu Wawerskim, powinny być chronione przed hałasem, płoszeniem, blokowaniem tras migracji, a także przed tzw. zanieczyszczeniem światłem, które jest szczególnie niebezpieczne dla owadów, ptaków i nietoperzy.

Par. 6., ust 2., pkt 3.

Wnoskujemy o zmianę zapisu:

“zakazuje się wydobywania kopalin dla celów gospodarczych”

na następujący:

“**zakazuje się wydobywania kopalin**”.

Uzasadnienie:

Na terenie Zakola Wawerskiego szczególnej ochrony wymagają panujące tam stosunki wodne oraz węgiel zgromadzony w pokładach torfu i glebach torfowych. Rozkopywanie tego terenu w celu wydobywania kopalin (nie tylko do celów gospodarczych, ale także prywatnych), bądź pod pretekstem tworzenia stawów rybnych, otwartych lub podziemnych zbiorników retencyjnych, będzie prowadzić bezpośrednio do utleniania się wydobytego torfu i ponownego uwalniania dwutlenku węgla do atmosfery oraz pośrednio do degradacji torfu i emisji dwutlenku węgla na skutek osuszenia tego terenu. Wszelkie plany związane z ingerencją w grunty torfowe powinny zostać poddane szczegółowej analizie pod kątem sensowności takich zabiegów.

Par. 6., ust. 2., pkt 4., lit. b

Wnoskujemy o to, by wszelkie prace, mogące mieć wpływ na stosunki wodne panujące na Zakolu Wawerskim (zarówno te prowadzące do obniżenia poziomu wód gruntowych, jak i skutkujące jego podniesieniem), były poprzedzone szczegółową ekspertyzą obejmującą cały kompleks mokradeł

Zakola, uwzględniając zarówno aspekty hydrologiczne, jak i wpływ planowanych zmian na florę i faunę tutejszych ekosystemów. Taka analiza jest niezbędna do zaplanowania skutecznej ochrony tego miejsca.

Uzasadnienie:

Prace związane z “utrzymaniem, budową, odbudową i modernizacją urządzeń wodnych” są szczególnie niebezpieczne dla torfowisk, gdyż przeważnie polegają na odmulaniu i pogłębianiu odwadniających rowów melioracyjnych, co prowadzi do osuszania i degradacji coraz głębiej położonych pokładów torfu oraz uwalniania dwutlenku węgla do atmosfery. Również skierowanie na teren Zakola Wawerskiego zbyt dużych ilości wody może doprowadzić do zaburzenia działania funkcjonujących na tym terenie ekosystemów.

Par. 6., ust. 2.

Wnosimy o dodanie punktu o następującej treści:

“Zakazuje się niszczenia tam i żeremi bobrowych.”

Uzasadnienie:

Bobry zupełnie bezpłatnie i z naturalnych materiałów (o ile teren, na którym żyją, nie jest zaśmiecony) konstruują za nas obiekty małej retencji – wystarczy im w tym nie przeszkadzać.

Par. 6., ust. 3, pkt 2.

Wnoszukujemy o dodanie następujących podpunktów do punktu 2.:

“c) zabrania się prowadzenia nasadzeń drzew i krzewów na siedliskach łąkowych;

d) dopuszcza się ekstensywne użytkowanie kośne siedlisk łąkowych, zgodne z wytycznymi programów rolno-środowiskowo-klimatycznych dla tych siedlisk”.

Uzasadnienie:

Siedliska łąkowe, będące elementem kompleksu mokradłowego Zakola Wawerskiego, jak wszystkie łąki powstały w wyniku użytkowania kośnego i są od takiego użytkowania uzależnione. Największe zagrożenia dla łąk zakolskich stanowi zasypywanie tych siedlisk, zabudowa, osuszanie oraz zarastanie przez drzewa i krzewy. Zalesianie łąk prowadzi wprost do ich degradacji i powinno być zakazane w Planie. Niedopuszczenie do nasadzeń drzew i krzewów, zabudowy, zasypywania, a także do obniżenia poziomu wód podziemnych na tym terenie oraz zapewnienie regularnego i ekstensywnego użytkowania kośnego, powinny zapewnić długotrwałą ochronę tych siedlisk. Użytkowanie kośne dostosowane do wytycznych programów rolno-środowiskowo-klimatycznych umożliwi pozyskiwanie dofinansowania do zabiegów koszenia w postaci dopłat. O takie dopłaty mogliby się starać okoliczni rolnicy, którym Miasto może wydzierżawić grunty.

Par. 6., ust. 3., pkt 3.

Wnoszukujemy o zmianę zapisu punktu 3. z:

“ustala się na całym obszarze planu kształtowanie zieleni poprzez dobór gatunków roślin rodzimych, zgodnych z występującymi lub ze zrenaturyzowanymi siedliskami przyrodniczymi;”

na następujący:

“ustala się na całym obszarze planu kształtowanie zieleni poprzez dobór gatunków roślin rodzimych,

zgodnych z występującymi lub ze zrenaturyzowanymi siedliskami przyrodniczymi oraz dopuszcza się **usuwanie obcych i inwazyjnych gatunków roślin**, stanowiących zagrożenie dla wyżej wymienionych siedlisk przyrodniczych;”.

Uzasadnienie:

Obecność silnie inwazyjnych obcych gatunków roślin jest dużym problemem nie tylko na Zakolu Wawerskim, ale w całym kraju. Dobrze zaplanowane, otwarte warsztaty usuwania tych gatunków z udziałem wolontariuszy mogłyby być punktem wyjścia do akcji edukacyjnej, mającej na celu zwiększenie świadomości zagrożeń dla rodzimej flory, związanych z gatunkami inwazyjnymi, nauką rozpoznawania osobników tych gatunków oraz bezpiecznych i skutecznych sposobów ich zwalczania, a także stanowić działanie zapobiegające przyszłemu, nieświadomemu wprowadzaniu tych gatunków do środowiska. Takie zabiegi warto połączyć ze spacerami edukacyjnymi wprowadzającymi do poznania cennej flory i fauny Zakola Wawerskiego, by wolontariusze zaangażowani w prace terenowe wiedzieli, dlaczego warto chronić ten obszar.

Par. 6., ust. 3., pkt 6.

Wnosimy o zmianę zapisu:

“wyznacza się **rejon lokalizacji rzędu drzew na terenie 2.KD-Z**, zgodnie z rysunkiem planu, dla którego”

na następujący:

"warunkowo, tylko w przypadku, gdy na terenie 2.KD-Z rzeczywiście dojdzie do realizacji projektowanej drogi publicznej, wyznacza się rejon lokalizacji rzędu drzew, zgodnie z rysunkiem planu, dla którego:".

Uzasadnienie:

Zaplanowany w tej lokalizacji rząd drzew ma uzasadnienie tylko w przypadku realizacji na terenie 2.KD-Z drogi publicznej. Mamy nadzieję, że do budowy tej drogi w tym miejscu w ogóle nie dojdzie - jeżeli droga tam nie powstanie, pomysł wprowadzenia rzędu drzew na siedliskach łąkowych również powinien zostać zarzucony.

Par. 6., ust. 3., pkt 8.

Wnosimy o **uzupełnienie listy ekosystemów** podlegających ochronie w ramach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz występujących na Zakolu Wawerskim, zgodnie z listą wymienioną w par. 5., pkt. 1., tj. o zmianę zapisu:

“ustala się ochronę ekosystemów na obszarze planu, zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony przyrody w ramach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, w szczególności w zakresie zachowania:

- naturalnych mokradeł, polan, torfowisk, zabagnień, cieków śródleśnych w ekosystemach leśnych,
- torfowisk, zabagnień, podmokłości, obszarów wodno-błotnych w ekosystemach lądowych.”

na następujący:

“ustala się ochronę ekosystemów na obszarze planu, zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony przyrody w ramach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, w szczególności w zakresie zachowania: starorzeczy, zabagnień, podmokłości, obszarów wodno-błotnych, torfowisk,

polan, oczek wodnych, mokradeł, zbiorników wodnych, cieków, łąk, pastwisk, zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych.”

Uzasadnienie:

Zapisy w par. 6., ust. 3., pkt. 8, jak i w par. 5., pkt. 1., dotyczą ekosystemów obecnych na Zakolu Wawerskim i podlegających ochronie w ramach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (WOChK). Niestety, wymienione w obydwu miejscach Planu listy ekosystemów różnią się między sobą. Ponieważ lista ekosystemów w par. 5. jest bogatsza od tej w par. 13. (nie zawierającej m.in. łąk, których ochrona jest szczególnie ważna na Zakolu Wawerskim), wnosimy o konsekwentne wymienianie w projekcie Planu pełnej listy ekosystemów chronionych w ramach WOChK i występujących na Zakolu Wawerskim.

Par. 6., ust. 4., pkt 2.

Wnioskujemy o uszczegółowienie zapisu:

„nakazuje się stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających obniżenie poziomu wód gruntowych dla wszelkich przedsięwzięć realizowanych na obszarze planu, a w szczególności dla przedsięwzięć realizowanych poniżej poziomu tych wód”

do następującej formy:

„zakazuje się prowadzenia działań oraz stosowania rozwiązań technicznych, **mogących potencjalnie wpływać na obniżenie zwierciadła wód podziemnych** w granicach obszaru objętego planem oraz nakazuje się stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających obniżenie poziomu wód podziemnych dla wszelkich przedsięwzięć realizowanych na obszarze planu, a w szczególności dla przedsięwzięć realizowanych poniżej poziomu tych wód”.

Uzasadnienie:

Zapis wymaga uszczegółowienia. W celu ograniczenia odwadniania terenu Zakola Wawerskiego należy uniemożliwić działania mogące prowadzić do obniżenia poziomu wód gruntowych (raczej – „podziemnych”).

Par. 6., ust. 4., pkt 3.

Wnosimy o uszczegółowienie następującego zapisu:

„ustala się **ochronę elementów układu hydrograficznego na obszarze planu**, zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony przyrody w ramach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, z dopuszczeniem kształtowania w szczególności w zakresie:

- budowy, odbudowy, przebudowy elementów układu hydrograficznego, służących systemowemu, obszarowemu zagospodarowaniu wód opadowych i roztopowych,
- uzupełnienia istniejącej sieci hydrograficznej, w tym budowy nowych zbiorników wodnych, rowów i kanałów,
- realizacji urządzeń wodnych, urządzeń melioracji wodnych i urządzeń technicznych w zasięgu zbiorników wodnych i w ich otoczeniu”

do formy:

„ustala się **ochronę elementów układu hydrograficznego na obszarze planu**, zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony przyrody w ramach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, z dopuszczeniem kształtowania w szczególności w zakresie:

- budowy, odbudowy, przebudowy elementów układu hydrograficznego, służących systemowemu, obszarowemu zagospodarowaniu wód opadowych i roztopowych, których realizacja nie doprowadzi do obniżenia zwierciadła wody na obszarze objętym planem.”

Wnoskujemy także o usunięcie pozostałych elementów tego punktu, tj.:

“- uzupełnienia istniejącej sieci hydrograficznej, w tym budowy nowych zbiorników wodnych, rowów i kanałów,

- realizacji urządzeń wodnych, urządzeń melioracji wodnych i urządzeń technicznych w zasięgu zbiorników wodnych i w ich otoczeniu”.

Uzasadnienie:

Zapis wymaga zmiany. W celu ograniczenia odwadniania terenu należy uniemożliwić pogłębianie cieków poniżej pewnej określonej rzędnej dna, budowy nowych rowów odwadniających, budowy nowych zbiorników wodnych oraz realizacji urządzeń wodnych, melioracyjnych i technicznych, mogących prowadzić do obniżenia poziomu wód gruntowych (podziemnych).

Par. 6., ust. 4., pkt 4.

Wnosimy o modyfikację następującego fragmentu:

„dla kanałów wyznaczonych na rysunku planu:

- a) ustala się zachowanie przebiegu, drożności i ciągłości,
- b) zakazuje się ich przekrywania, za wyjątkiem fragmentów przecinających drogi publiczne, powiązania piesze i pieszorowerowe, dla których dopuszcza się przekrycie lub przebudowę, przy czym obowiązuje wymóg zachowania ciągłości i drożności kanałów,
- c) zakazuje się realizacji ogrodzeń w odległości mniejszej niż 1,5m od górnej krawędzi skarpy kanału;”

do formy:

„dla kanałów wyznaczonych na rysunku planu:

- a) ustala się zachowanie przebiegu, drożności i ciągłości, oraz zakazuje się prowadzenia robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych prowadzących do obniżenia rzędnej dna kanałów poniżej współczesnej wartości zmierzonej geodezyjnie jako aktualnie najniższy punkt w przekroju poprzecznym dna kanału,
- b) zakazuje się ich przekrywania, za wyjątkiem fragmentów przecinających drogi publiczne, powiązania piesze i pieszorowerowe, dla których dopuszcza się przekrycie lub przebudowę, przy czym obowiązuje wymóg zachowania ciągłości i drożności kanałów, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania szerokości kanału równej szerokości poniżej oraz powyżej odcinka przekrytego,
- c) zakazuje się realizacji ogrodzeń w odległości mniejszej niż 1,5 m od górnej krawędzi skarpy kanału”

Wnoskujemy także o dodanie litery d) o następującej treści:

“d) nakazuje się prowadzenie prac utrzymaniowych na kanałach zgodnie z „Katalogiem Dobrych Praktyk Robót Hydrotechnicznych i Prac Utrzymaniowych na ciekach wraz z zasadami ich wdrażania”, w tym w szczególności w zakresie zakazu całkowitego usuwania roślinności oraz namulów z dna i brzegów kanału na rzecz pozostawiania fragmentów niekoszonych i nieodmulonych, mogących stanowić ostoję różnorodności biologicznej;”.

Uzasadnienie:

Zapis wymaga zmiany. Proponowane zapisy są zbyt ogólne, a ich zastosowanie może doprowadzić do ograniczania zasobów wodnych obszaru.

Par. 6., ust. 4., pkt 5.

Wnosimy o modyfikację treści punktu:

„dla rowów stanowiących istotny element istniejącego układu hydrograficznego, wyznaczonych na rysunku planu:

- a) ustala się zachowanie drożności i ciągłości,
- b) zakazuje się ich przekrywania, za wyjątkiem fragmentów przecinających drogi publiczne, powiązania piesze i pieszorowerowe, dla których dopuszcza się przekrycie lub przebudowę, przy czym obowiązuje wymóg zachowania ciągłości i drożności rowów.”

do następującej formy:

„dla rowów stanowiących istotny element istniejącego układu hydrograficznego, wyznaczonych na rysunku planu:

- a) ustala się zachowanie drożności i ciągłości oraz zakazuje się prowadzenia robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych prowadzących do obniżenia rzędnej dna rowów poniżej współczesnej wartości zmierzonej geodezyjnie jako aktualnie najniższy punkt w przekroju poprzecznym dna rowu,
- b) zakazuje się ich przekrywania, za wyjątkiem fragmentów przecinających drogi publiczne, powiązania piesze i pieszorowerowe, dla których dopuszcza się przekrycie lub przebudowę, przy czym obowiązuje wymóg zachowania ciągłości i drożności rowów, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania szerokości rowu równej szerokości poniżej oraz powyżej odcinka przekrytego,”

Wnosimy także o dodanie litery c) o następującej treści:

“c) nakazuje się prowadzenie prac utrzymaniowych na rowach zgodnie z „Katalogiem Dobrych Praktyk Robót Hydrotechnicznych i Prac Utrzymaniowych na ciekach wraz z zasadami ich wdrażania”, w tym w szczególności w zakresie zakazu całkowitego usuwania roślinności oraz namulów z dna i brzegów rowu na rzecz pozostawiania fragmentów niekoszonych i nieodmulonych mogących stanowić ostoję różnorodności biologicznej.”

Uzasadnienie:

Zapisy wymagają uszczegółowienia, gdyż ich treść jest zbyt ogólna i umożliwia prowadzenie w zasadzie wszystkich działań i inwestycji bez względu na zakres ich oddziaływania na środowisko.

Par. 6, ust. 5.

Wnosimy o uzupełnienie zapisów dotyczących odpowiednich standardów akustycznych dla terenów WS/ZP.

Uzasadnienie:

Tereny rekreacyjne WS/ZP biegnące w sąsiedztwie dużych tras komunikacyjnych powinny być chronione przed hałasem - obecnie w projekcie Planu brak jest jakichkolwiek zapisów dotyczących ochrony akustycznej dla tych terenów.

Par 7., ust. 1., pkt 3.

Wnosimy o **ustanowienie całego kompleksu mokradłowego Zakola Wawerskiego** (nie tylko

terenów WS/ZP, ale także wszystkich terenów oznaczonych na rysunku planu symbolami ZL i ZP) **inwestycją celu publicznego** - w tym celu wnioskujemy o zmianę fragmentu:

“linie rozgraniczające terenów wód powierzchniowych i zieleni urządzonej – park publiczny oznaczonych na rysunku planu symbolem 3.WS/ZP, 9.WS/ZP, 11.WS/ZP – dla realizacji celu związanego z wydzielaniem gruntów pod publicznie dostępne samorządowe parki, a także ich urządzeniem, w tym budową lub przebudową oraz budową i utrzymywaniem obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych”

na następujący:

“linie rozgraniczające terenów wód powierzchniowych i zieleni urządzonej – park publiczny oznaczonych na rysunku planu symbolami: 3.WS/ZP, 9.WS/ZP, 11.WS/ZP, terenów lasów, oznaczonych na rysunku planu symbolami: 5.ZL, 6.ZL oraz terenów zieleni urządzonej, oznaczonych na rysunku planu symbolami: 2.ZP, 4.ZP, 8.ZP, 10.ZP – dla realizacji celu związanego z wydzielaniem gruntów pod publicznie dostępne samorządowe parki, a także ich urządzeniem, w tym budową lub przebudową oraz budową i utrzymywaniem obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód”.

Uzasadnienie:

Ustanowienie całego kompleksu mokradłowego Zakola Wawerskiego (wszystkich terenów oznaczonych na rysunku Planu symbolami WS/ZP, ZL i ZP) inwestycją celu publicznego jest jedynym sposobem na realną i skuteczną ochronę przyrody Zakola i wzięcie odpowiedzialności za cały ten obszar i funkcje, jakie pełni on dla miasta i jego mieszkańców. Objęcie tego terenu rangą inwestycji celu publicznego umożliwi zaplanowanie harmonogramu tymczasowej dzierżawy oraz docelowego wykupu wszystkich terenów ZL i ZP od prywatnych właścicieli oraz pozyskanie funduszy unijnych na realizację tego planu i utworzenie na Zakolu Wawerskim pierwszego warszawskiego publicznego parku mokradłowego z nowoczesną i przyjazną środowisku infrastrukturą rekreacyjną i edukacyjną. Część takiego parku powinna być chroniona jako park retencji wodnej, stanowiący ostoję mokradłowych gatunków roślin i zwierząt, gdzie nie przebiegają powiązania piesze i pieszo-rowerowe, przez co ingerencja ludzi w ten obszar jest ograniczona. Ruch osób odwiedzających Zakole powinien zostać skanalizowany wzdłuż głównych szlaków pieszych i pieszo-rowerowych, pełniących funkcje m.in. rekreacyjne, edukacyjne i poznawcze.

Nie można skutecznie chronić obszaru Zakola Wawerskiego bez współpracy z lokalną społecznością oraz transparentnych zasad dzierżawy i wykupu gruntów od ich obecnych właścicieli. Natomiast dobra komunikacja z lokalną społecznością oraz realne włączenie jej w proces planowania parku mokradłowego powinny mieć bardzo pozytywny wpływ, zarówno na ochronę ekosystemów, które znalazłyby się w granicach parku, jak i na rozwój Wawra i dobrobyt jego mieszkańców m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc pracy związanych z obsługą parku i osób go odwiedzających.

Par. 7., ust. 1.

Wnosimy o usunięcie ze Studium oraz projektu Planu drogi publicznej oznaczonej na rysunku Planu symbolem **2.KD-Z ul. Nowo-Bora Komorowskiego** w obecnym przebiegu odcinającej fragment Zakola Wawerskiego na południu oraz **nietworzenie nowych dróg przecinających Zakole**.

Uzasadnienie:

Realizacja inwestycji celu publicznego w postaci dróg publicznych, oznaczonych na rysunku planu symbolami 2.KD-Z ul. Nowo-Bora Komorowskiego i 3.KD-D, w obecnym przebiegu będzie sprzeczna z nadrzędną inwestycją celu publicznego na tym terenie, jaką powinno być utworzenie warszawskiego publicznego parku mokradłowego "Zakole Wawerskie". Teren Zakola już teraz otoczony jest od północnego-zachodu i północy arteriami komunikacyjnymi: Trasą Siekierkowską, Aleją Wieniawy-Długoszewskiego i ulicą Płowiecką, które mają rangę drogi krajowej (DK2). Budowa kolejnych dróg na tym obszarze mija się z celem zachowania tutejszych ekosystemów i ich ochrony w formie parku mokradłowego. Każda kolejna droga przecinająca ten teren oznacza defragmentację kompleksu mokradłowego oraz degradację siedlisk mokradłowych na skutek nadsypywania gruntu i wywożenia odpadów – wpływ dróg na zmianę ukształtowania powierzchni terenów Zakola do dróg przyległych widać na załączonej do uwag mapie hipsometrycznej (patrz: Zał. 4.).

Mazgajska (2009) wykazała w Jeziorze Żabim oraz w powiązanych z nim kanałach, populacje następujących gatunków płazów, podlegające różnym formom ochrony krajowej i międzynarodowej: ropuchy szarej (ochrona częściowa), grzebiuszki ziemnej (ochrona ścisła) oraz żaby moczarowej (ochrona ścisła, Dyrektywa Siedliskowa). Ponadto, w wypływającym z Jeziora Żabiego kanale, tzw. Rowie Żabim, poza populacją ropuchy szarej i żaby moczarowej, stwierdzone zostały także osobniki żaby trawnej (ochrona częściowa, Dyrektywa Siedliskowa, Konwencja Berneńska).

Płazy wymagają bezpiecznych tras migracji w czasie wiosennych i zimowych wędrówek. Głównym zagrożeniem dla płazów jest utrata łączności pomiędzy elementami hydrograficznymi. Wpisane do Planu jedno przejście bezkolizyjne, o których mowa w § 6 ust. 3 pkt. 9, w formie minimum jednego powiązania pomiędzy terenami 9.WS/ZP i 11.WS/ZP nie zapewni płazom bezpieczeństwa na terenie, który na całej długości trasy jest podmokły. Droga będzie przecinać szlaki migracyjne wielu chronionych gatunków, dlatego stanowczo sprzeciwiamy się przebiegowi wpisanej do planu ulicy Nowo-Bora Komorowskiego. Odcięcie hydrograficzne Jeziora Żabiego od pozostałych części Zakola stanowi ogromne zagrożenie dla płazów występujących na tym terenie.

Studium ekofizjograficzne dla Zakola Wawerskiego (2008) wyznacza ten teren jako predysponowany do rozszerzenia trzonu Systemu Przyrodniczego Warszawy, (Ryc. 6.5) jednocześnie wskazuje go jako narażony na duży stopień zagrożenia. Przeprowadzenie w tej lokalizacji drogi stanowi naruszenie jego wartości przyrodniczej i krajoznawczej.

Wnosimy o **rezygnację z budowy drogi publicznej** oznaczonej w Planie jako **3.KD-D** i dołączenie tego terenu wraz z łąkami położonymi na zachód od drogi (o łącznej powierzchni ok. 19 ha) i sięgającymi aż do granic obrębu ewidencyjnego 3-13-10 do sąsiadującego z nimi terenu 2.ZP, a tym samym o włączenie ich do postulowanego przez nas do utworzenia publicznego parku mokradłowego "Zakole Wawerskie" o randze inwestycji celu publicznego oraz o wprowadzenie analogicznych zmian w projekcie nowego studium.

Uzasadnienie:

Pomimo tego, że planowana droga 3.KD-D wygląda, jakby biegła skrajem terenu Zakola Wawerskiego, w rzeczywistości odcina jego fragment o powierzchni ok. 19 ha, który znajduje się na zachód od terenu 3.KD-D. Obszar ten wciąż pozostaje niezabudowany (patrz: Zał. 6.), ale nie został objęty projektowanym Planem dla rejonu ul. Kadetów. Do kompleksu mokradeł Zakola Wawerskiego chronionego w ramach publicznego parku mokradłowego powinny zostać włączone także działki o numerach 76/1 i 76/2, oznaczone w Studium jako ZP2, czyli "tereny zieleni urządzonej z udziałem terenów sportu i rekreacji - PBC 70%" oraz położone jeszcze dalej na zachód działki o numerach 46/2,

47/2, 48/2, 49, 50/2 oraz 51-75 (wszystkie w granicach obrębu ewidencyjnego 3-13-10), oznaczone w Studium jako U12, czyli "tereny usług" o maksymalnej wysokości zabudowy do 12 m (patrz: Zał. 7.). Obecne przeznaczenie tych terenów powinno zostać zmienione z terenów usług na tereny zieleni urządzonej o randze inwestycji celu publicznego.

Par. 11., pkt 7.

Wnioskujemy o zmianę treści punktu 7.:

"na całym obszarze planu, z wyłączeniem terenu UP, zakazuje się lokalizacji budynków, w tym niewymagających pozwolenia na budowę."

na następującą:

"na całym obszarze planu, z wyłączeniem terenu UP, zakazuje się lokalizacji budynków, w tym niewymagających pozwolenia na budowę, a także prowadzenia wszelkich prac ziemnych, mogących mieć negatywny wpływ na walory przyrodnicze terenów ZP i ZL, w szczególności nadsypywania gruntu i gromadzenia na nim kruszyw, odpadów, gruzu, ziemi, dużej ilości biomasy".

Uzasadnienie:

Sztuczne podnoszenie gruntu na terenach mokradłowych Zakola Wawerskiego, poprzez nadsypywanie ich kruszywem, gruzem, odpadami, ziemią czy biomasą, jest praktyką stosowaną tam od lat i realnym zagrożeniem dla chronionych na tym obszarze siedlisk przyrodniczych (olsu i podmokłych łąk). Konieczne jest wyraźne zakazanie stosowania takich praktyk oraz konsekwentne egzekwowanie tego zakazu poprzez kary pieniężne, zniechęcające do jego łamania, a także zobowiązanie do realizacji działań w celu szybkiej naprawy wyrządzonych szkód i ich kompensacji przyrodniczej.

Par. 13., ust. 4., pkt 2.

Wnosimy o uzupełnienie zapisu:

"dopuszcza się gromadzenie wód opadowych lub roztopowych w urządzeniach retencyjnych zlokalizowanych w granicach działek budowlanych;"

zgodnie z poniższą propozycją:

"dopuszcza się gromadzenie wód opadowych lub roztopowych w naziemnych zbiornikach retencyjnych zlokalizowanych w granicach działek budowlanych, zabronione jest natomiast gromadzenie ww. wód w zbiornikach podziemnych, zarówno zamkniętych, jak i w otwartych;"

Uzasadnienie:

Złóża torfu nie mogą być wydobywane, zaś gleby torfowe - degradowane, pod pretekstem retencji wód opadowych i roztopowych, ponieważ takie działania prowadzą do szybkiego uwolnienia zgromadzonego w nich węgla do atmosfery. W związku ze zobowiązaniami Polski dotyczącymi ograniczania emisji gazów cieplarnianych, torf oraz gleby torfowe, które stanowią podziemny magazyn węgla, znajdującego się tysiące lat temu w atmosferze, powinny podlegać szczególnej ochronie przed osuszeniem i degradacją, by nie dopuścić do dodatkowych emisji dwutlenku węgla.

Par. 14., ust. 2.

Wnioskujemy o zmianę zapisu:

"Zakazuje się lokalizowania na obszarze planu tymczasowych obiektów budowlanych, za wyjątkiem obiektów związanych z obsługą wystaw, pokazów, zajęć sportowych, kiermaszy lub występów

artystycznych.”

zgodnie z poniższą propozycją:

“Zakazuje się lokalizowania na obszarze planu obiektów tymczasowych, za wyjątkiem terenów, o których mowa w § 8., ust. 1., pkt. 1. i 2., gdzie dopuszcza się obiekty tymczasowe związane z obsługą wystaw, pokazów, zajęć sportowych, kiermaszy lub występów artystycznych.”

Uzasadnienie:

Obiekty tymczasowe powinny być dozwolone jedynie na terenach 1.UP oraz 7.ZP/US.

Par. 16., ust. 1., pkt 3., lit. a, tiret drugi

Wnosimy o zmianę zapisu z:

“nakazuje się zagospodarowanie zielenią komponowaną powierzchnią nie zajętych przez posadzkę, w szczególności w formie grup drzew i krzewów,”

na:

“nakazuje się zagospodarowanie zielenią komponowaną powierzchnią nie zajętych przez posadzkę, w szczególności w formie grup drzew i krzewów gatunków rodzimych i nieekspansywnych, które nie będą stanowiły zagrożenia dla ekosystemów chronionych na Zakolu Wawerskim oraz podłoży ogrodniczych nie zawierających torfu,”

Uzasadnienie:

Obecność silnie inwazyjnych obcych gatunków roślin już stanowi duże zagrożenie dla przyrody Zakola Wawerskiego. Należy zapobiegać wprowadzaniu na tym obszarze kolejnych gatunków obcych dla ekosystemów zakolskich (w tym ogrodniczych odmian gatunków rodzimych), które mogą okazać się ekspansywne lub inwazyjne. Celem proponowanych ograniczeń jest minimalizacja ryzyka niekontrolowanego rozprzestrzeniania się gatunków obcych w przyrodzie Zakola.

Mając na uwadze edukacyjną funkcję mokradłowego parku “Zakole Wawerskie” warto poruszyć tematykę niszczenia torfowisk w związku z wydobywaniem torfu na cele ogrodnicze. Większość dostępnych na rynku podłoży ogrodniczych zawiera torf pozyskany z torfowisk, tak więc wykorzystywanie ich do stworzenia ogrodów wertykalnych na Zakolu w prosty sposób przekłada się na degradację torfowisk w Polsce, Białorusi czy krajach bałtyckich, skąd najczęściej pochodzi torf, który można kupić w produktach dostępnych w Polsce. Od kilku lat na naszym rynku dostępne są już podłoża bez torfu, tak więc mamy alternatywę. Chroniąc Zakole możemy przyczynić się do ochrony innych torfowisk poprzez praktykę (używanie podłoży bez torfu na terenie Zakola) oraz informowanie o tym osób odwiedzających Zakole (taka informacja może być elementem ścieżki edukacyjnej) i zwiększanie wśród nich świadomości skutków naszych codziennych wyborów.

Par. 17., ust. 1., pkt 2.

Wnosimy o **zwiększenie minimalnego udziału procentowego powierzchni biologicznie czynnej dla terenów zieleni urządzonej (ZP) do 90%**, tak jak ma to miejsce w przypadku Planu dla Zakola Wawerskiego.

Uzasadnienie:

Minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej na poziomie 70% byłby właściwy dla intensywnej zieleni miejskiej, ale nie dla terenów półdzikich, wykorzystywanych ekstensywnie.

Rysunek planu

- 1) Rekomendujemy przeniesienie budynku o funkcjach publicznych na południową stronę ulicy Kadetów (Zał. 1.). Byłby on wtedy zlokalizowany bliżej zabudowy Osiedla Las - zabudowa znajdowałaby się więc na terenach w większym stopniu przekształconych antropogenicznie. Na działkach położonych na południe od ul. Kadetów już dokonano sztucznego podniesienia terenu (Zał. 2.) - tereny te są znacznie bardziej zdegradowane przez człowieka i w dużej mierze pozbawione roślinności, natomiast strona północna jest w większości porośnięta przez drzewa i krzewy (Zał. 3.).
- 2) Na rysunku Planu brakuje informacji o występujących na tym obszarze formach ochrony przyrody - nie ma zaznaczonych granic Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, ani Systemu Przyrodniczego Warszawy - wnosimy o uzupełnienie rysunku o te informacje.
- 3) Na obszarze, oznaczonym na rysunku Planu symbolem 4.ZL jako tereny lasów, obecne są jedynie pojedyncze drzewa (Zał. 3. i 4.). Ze względu na brak lasu na tym terenie, wnosimy o zakaz prowadzenia tam nasadzeń drzew i zmianę przeznaczenia terenu z ZL na zieleni urządzoną (ZP).

---

podpisy

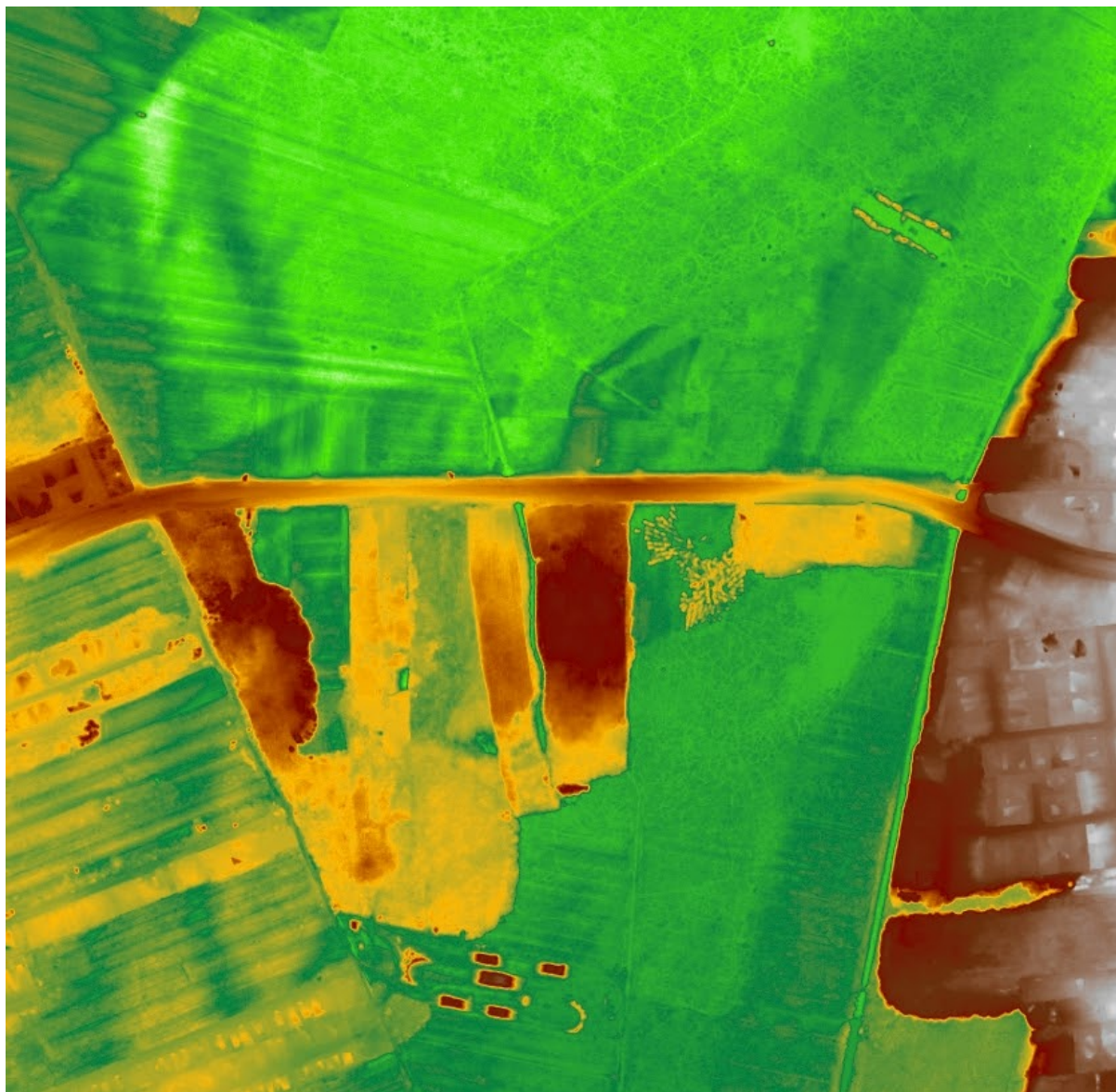

Załączniki:

Zal. 1.

Zal. 2.

Zal. 3.

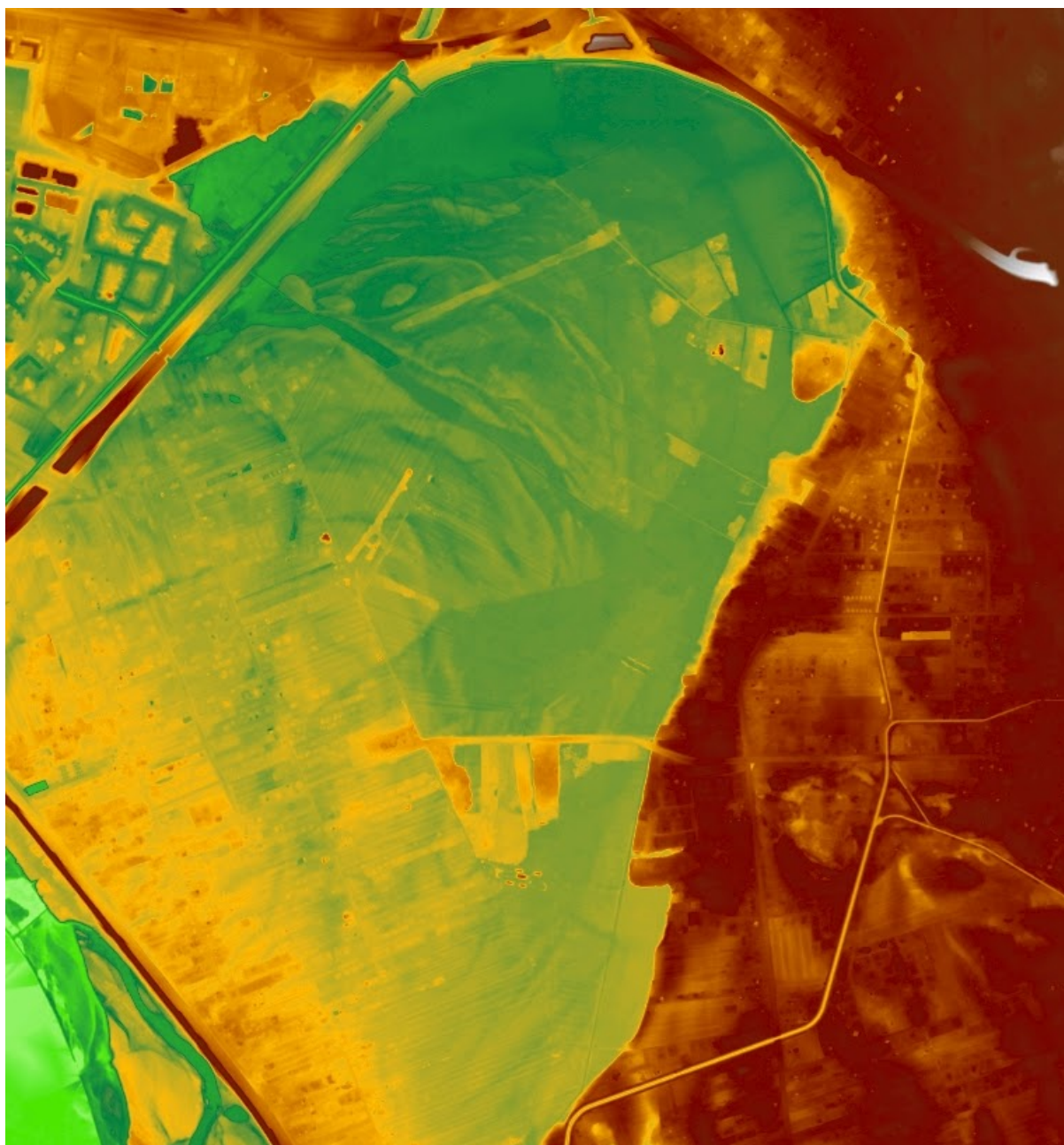

Zal. 4.

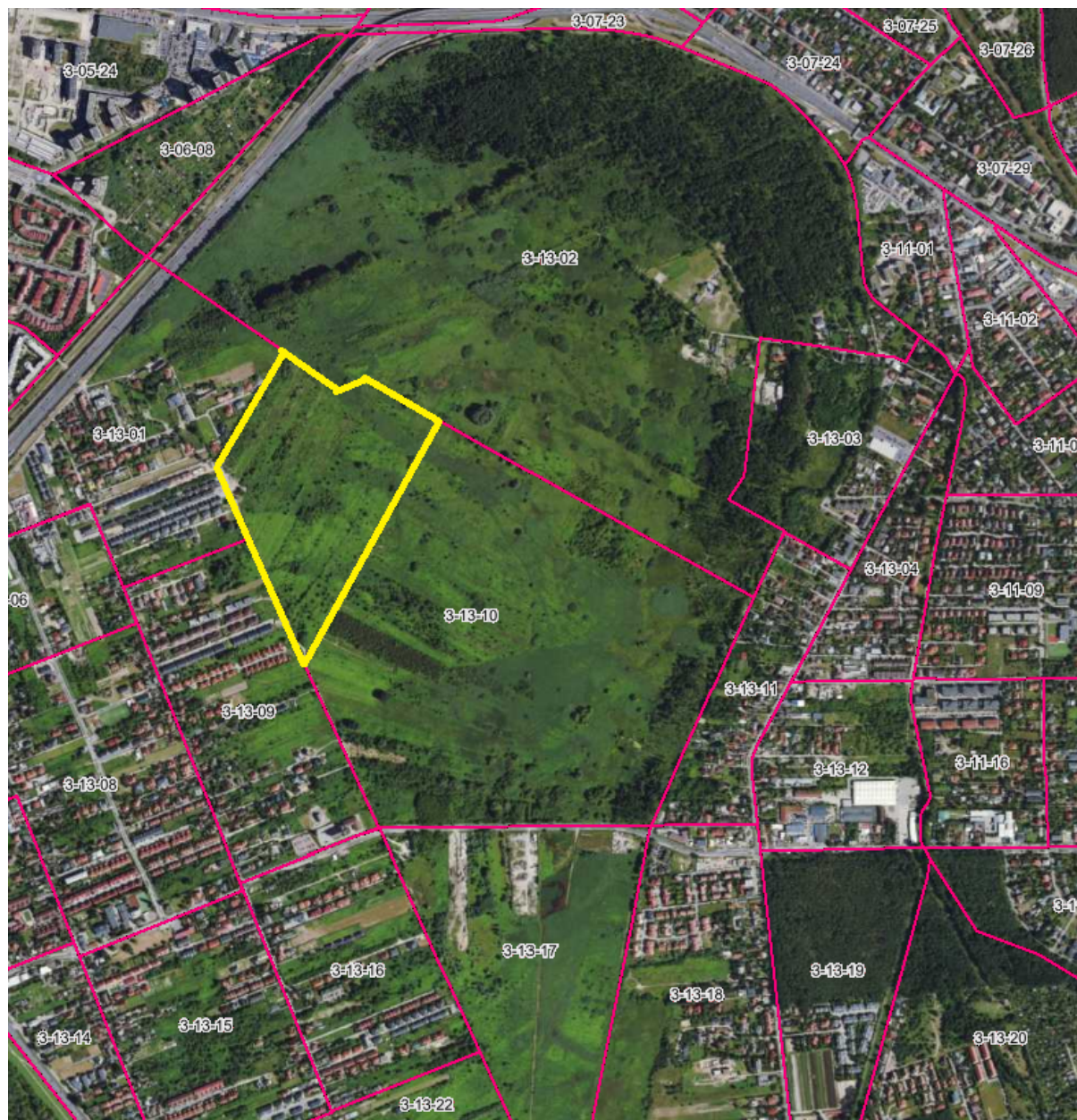

Zal. 5.

Zal. 6.

Załącznik 7.

